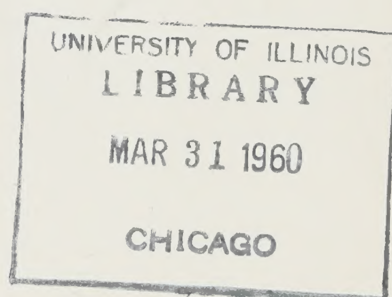
5

ARKITEKTEN

OLD

: til udstykningsspekulanternes endeligt?
ig idé-konkurrence om
bebyggelsesplan i Hørsholm

EDDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

ITEKTEN ÅRG. 62 1960 NR. 5 SIDE 61-76 AFLEVERET TIL POSTVÆSENET 4. MARTS 1960

KØBMANDSBANKEN I KØBENHAVN A/S

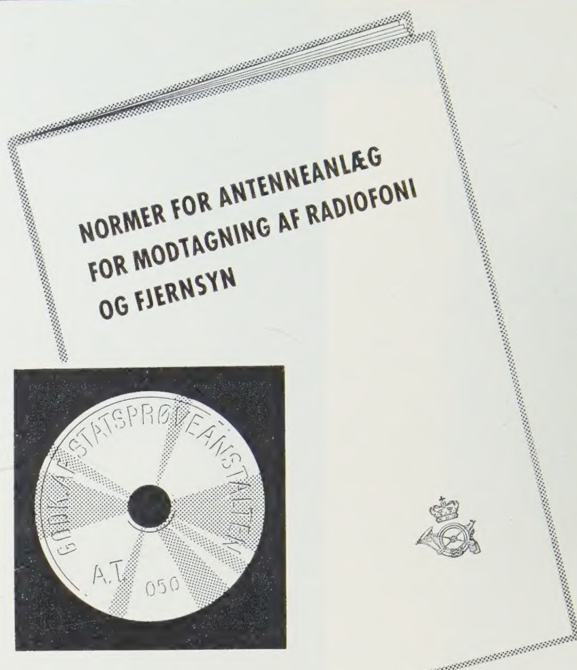
Indgangsparti
udført i hærdet spejlglas

Smede- og gørtlerarbejdet udført af Fa. Jacob Møllers Eftf.

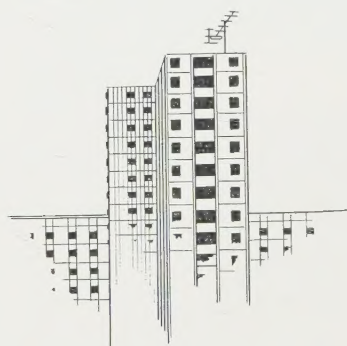
Arkitekter Mogens Hammer & Henning Moldenhawer M.A.A.

EDVARD STORR A/S TEKN. AFDELING

LIVJÆGERGADE 17-19 . KØBENHAVN Ø . TELEFON TRIA 4200

Typegodkendt materiale giver kvalitetsgaranti N. A. F. antenne-anlæg opfylder post- og telegrafvæsenets normer

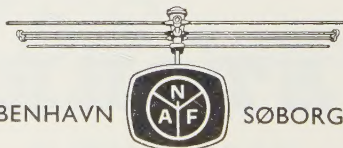

N. A. F. Fælles-antenne-anlæg

N.A.F. antenner er godkendt af STATSPRØVEANSTALTEN, og denne institutions mærke er garantien for, at antennen opfylder de normer for antenneanlæg, som post- og telegrafvæsenet kræver. Der er velegnede N.A.F. antenner for alle modeller radio- og TV-apparater, hvorved De kan imødekomme ethvert krav til individuelle modtagerforhold.
Samtlige materialer for N.A.F. fælles-antenne-anlæg er typegodkendt af Post- og telegrafvæsenets RADIOINGENIØR-TJENESTE.

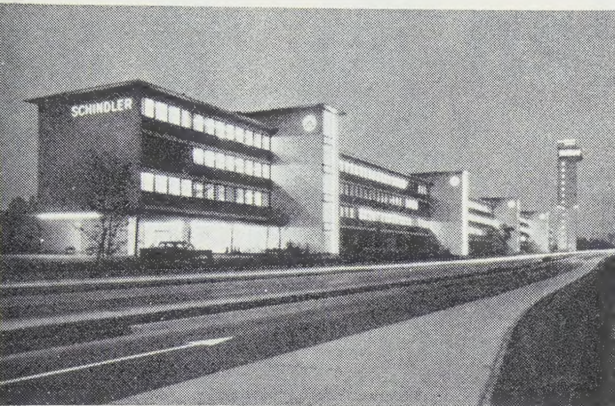
Har De et antenneproblem - stort eller lille - står vore erfaringer og laboratorier til Deres rådighed, og der er ingen tvivl om, at vi sammen kan finde frem til en løsning på det. Ring blot til FU 69 06 11.

A/S Nordisk Antenne Fabrik

SYDMARKEN 42, KØBENHAVN SØBORG, TELEFON 69 06 11

Moderne arkitektur kræver SCHINDLER elevatorer

en fabrik i verdensklasse,
når det drejer sig om elevatorer af enhver art.

Ved siden af standard-elevatorer for gængse boligbyggerier leverer SCHINDLER for højhuse, offentlige bygninger, hospitaler og forretningskomplekser, hvor der daglig færdes tusinder af travle mennesker, der har krav på hurtig og sikker transport, elevatoranlæg af højeste klasse, nemlig

Dynator

– den bedste Leonard-styring – og

Directronic

– en elektronisk styret vekselstrømsmaskine, der i de kommende år vil revolutionere elevatordriften.

Forlang nærmere oplysninger

hos

THOMAS SCHMIDT

Krogshøjvej 42, København-Bagsværd

Telf. 98 12 33 – Telex 2540

VIKTORIA

– Danmarks vindue ud til verden . . .

I U.S.A., Canada, Sydamerika samt de fleste europæiske lande anvendes Viktoria Vippe Vinduer.

Dette vindue er ensbetydende med lys, luft, udsyn og behagelig ventilation.

Med eet greb manøvreres vinduet legende let, og på grund af den specielle patenterede statiske ligevægt, er vinduet afbalanceret i alle stillinger fra 1–180°.

Leveres med og uden persienner.

Vinduet med verdensry.

Vinduer *Elementer* *Facader* *Døre*

VIKTORIA VINDUET – VESTERBROGADE 6 C – KØBENHAVN V – MINERVA *77

ARKITEKTEN

Meddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.
Udgivet af Arkitektens Forlag.

Redaktion:
Poul Erik Skriver (ansv.)
Chr. Enevoldsen
Redaktionsudvalg:
Johan Pedersen (leder), David Birnbaum, Jarl Heger, Arne Karlsen, Henning Meyer og Finn Monies.
Annonceredaktion:
Bertel Barnholdt (annoncechef)
Lillian Schmidt (sekretær)
Redaktionens adresse: Nyhavn 43, København K, Minerva *6200.
Udsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage før udsendelsesdagen.
Pris: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 56 kr. årlig.
Signerede artikler står for forfatterens regning, usignerede for den ansvarshavende redaktørs regning. Kun når det udtrykkeligt er angivet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters Landsforbunds standpunkttagen.

ERINDRINGSLISTE

Udstilling af stentøj

I tiden fra 20. februar til 6. marts afholder Kunstindustrimuseet, Bredgade 68, København en udstilling af stentøj af Georg Hetting, Niels J. Kähler, Peder Rasmussen, Erik Reiff og Nils Thorsson. Åben daglig fra 13 til 16, tirsdag og fredag tillige fra 19 til 21.

Akustiske problemer i biografer

Dansk Akustisk Selskab afholder møde den 10. marts 1960 i Falke Bio, Falkoner Allé 7, København, hvor afdelingsingeniør E. Rørbæk Madsen, Bang & Olufsen A/S vil fortælle om „Akustiske problemer og interessante enkeltheder ved moderne biografteaterudstyr". Der kræves medlemskort for at få adgang til mødet. Oplysninger om selskabet fås ved henvendelse til Lydteknisk Laboratorium, Østervoldgade 10 G, K, telefon MI 3647.

Ansøgninger om understøttelse

I finansåret 1960/61 vil der under forudsætning af den fornødne bevilling på finansloven blive anvendt et beløb til understøttelser én gang for alle i videnskabeligt og kunstnerisk øjemed. Disse understøttelser uddeles i portioner à 600 kr. Ansøgning, *hvortil der ikke kræves særlig blanket*, indsendes til undervisningsministeriet, Frederiksholms Kanal 21, København K, *inden 15. marts 1960.*

KONKURRENCER

Nordisk konkurrence om rådhus i Nyköping, Sverige

Program og bilag udleveres mod depositum på kr. 65,- i D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66. Aflevering: 15. marts 1960.

Konkurrence om kommunebibliotek i Glostrup

Lokal offentlig konkurrence om kommunebibliotek i Glostrup. Aflevering: 31. marts 1960.

Listen over konkurrencer fortsættes side A 160

ARKITEKTENS FORLAG

Nyhavn 43, København K. Minerva *6200.
Ny kontortid: 9-16³⁰, lørdag 9-13.

I dette hæfte indlæg fra:
Schwan-Bleistift-Fabrik, Nürnberg
(til abonnenter i Storkøbenhavn)

Konkurrence om skole i Roskilde

Offentlig projektkonkurrence om en skole i Roskilde. Aflevering 8. april 1960. Åben for medlemmer af D.A.L.

Projektkonkurrence om skole og seminarium i Odense

Program med bilag udleveres fra mandag den 4. januar 1960 fra Stadsarkitektens kontor, Slottet, Odense, samt ved direkte afhentning tillige fra D.A.L.'s sekretariat Bredgade 66, København K. Aflevering: 21. april 1960.

Idrætsanlæg i Nørresundby og Sundby-Hvorup

Offentlig idé-konkurrence. Aflevering 25. april 1960.

Nordisk konkurrence om „uterummet"

Nordisk idékonkurrence om forslag til udformning af uderummet i forbindelse med boliger. Konkurrencen er udskrevet af institutionen Hem i Sverige og er åben for arkitekter, havearkitekter og boligkonsulenter (inredningsarkitekter). Aflevering: 28. april 1960.

Offentlig konkurrence om haveanlæg i Horsens

Offentlig idékonkurrence om et haveanlæg med en mindre pavillon indeholdende receptionslokale etc. for Ceres Bryggerierne i Horsens. Aflevering: 4. maj 1960.

Købmandsskole i Kolding

Lokal-offentlig projekt-konkurrence. Afleveringsfrist 7. maj 1960.

Nordisk konkurrence om udbygning af Haukeland Sykehus i Bergen

Program fås i D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66. Bilag fås samme sted mod depositum på kr. 50,-. Afleveringsfrist 1. juni 1960.

Gymnasium i Køge

Offentlig projekt-konkurrence. Afleveringsfrist 10. juni 1960.

Nordisk konkurrence om universitet i Stockholm

Program udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, København K, bilag kan fås samme sted mod depositum på kr. 190,-. Aflevering 1. oktober 1960.

BYGGETEKNISK ORIENTERING

Fra docent, civilingeniør Vagn Korsgaard, Laboratoriet for Varmeisolering på Danmarks tekniske Højskole har vi modtaget nedenstående.

Om listelofter

I de senere år er jeg blevet gjort bekendt med adskillige tilfælde, hvor listelofter har givet anledning til ulemper af forskellig art. I de værste tilfælde er der kommet betydelige mængder fygesne ned gennem loftet og i andre tilfælde kondensvand. I adskillige tilfælde har man kunnet mærke det blæse ned igennem loftet. Den mest almindelige fejl er dog, at der strømmer betydelige mængder varm luft op gennem loftet.

Alle disse ulemper skyldes, at listeloftet er udført forkert, og der er tale om ganske elementære fejl, som

i de fleste tilfælde skyldes en forkert opbygning af loftet og i nogle tilfælde dårlig udførelse.

Til et listeloft som til alle andre lofter må der stilles følgende elementære krav:

1. loftet skal være vindtæt,
2. loftet skal have et forholdsvis damptæt lag på den varme side,
3. loftet skal være godt varmeisoleret.

Kravet om varmeisolering vil være opfyldt, når loftet isoleres med et 10–15 cm tykt lag mineraluld, forudsat at laget er vindtæt afdækket.

For at opnå vindtæthed og en passende damptæthed er det ved listelofter, og det gælder også lofter beklædt med pløjede eller notede brædder, nødvendigt umiddelbart over listerne og under isoleringen at lægge et lag plasticfolie eller asfaltpapir med klemte fuger. Det kan undertiden for håndværkerne være vanskeligt at udføre isoleringen fuldt tilfredsstillende på grund af snævre pladsforhold, men det tør indskærpes at et godt resultat afhænger af den omhyggelighed, hvormed arbejdet udføres. Hvor pladsforholdene tillader det, kan det anbefales ovenpå det damptætte lag først at udlægge et 10 cm tykt isoleringslag af batts typen tæt sammenpresset, og derefter ovenpå dette lag at lægge en 2,5 cm tyk måtte i crepepapir.

I stedet for at bruge en damptæt folie kan det måske lette arbejdsgangen først at beklæde loftet med hårde træfiberplader, som sømmes tæt i kanterne og successivt udlægge isoleringen på fiberpladerne, inden listerne slås op.

Selv om man således i loftet indlægger en ret damptæt membran, bør man alligevel sørge for nogen ventilation til det fri af rummet over isoleringen.

Vagn Korsgaard

Marplex 320 L 240 kr. 158,– med C kobl. kr. 189,–

LP's nye linie i lysrørsarmaturer:

fjerlet afskærmning

lav, elegant form

monteres direkte på loft

fremtræder som indbyggede armaturer

god lysvirkning

formgivet af Axel Annell, Stockholm

forlang katalog

Luminor & Marplex

LOUIS POULSEN & CO LYSRØRS ARMATURER

Forskellig farve vejbelysning

I en af Vesttysklands nye planetbyer vil man forsøge at lade gadebelysningen markere gadernes og vejenes trafikale karakter. Denne by, Sennestadt, er godt halvt fuldført, og vil, når den er færdig, rumme ca. 20.000 indbyggere, der får en helt ny by, planlagt og anlagt på et hidtil helt ubebygget område ved foden af Teutoburg skovenes bløde bjergskråninger.

Vejbelysningen i Sennestadt skal naturligvis primært være vejbelysning med streg under belysning, men dernæst skal den også kunne give trafikanterne en orientering om på hvilken slags vej de befinder sig. Dette er gjort først og fremmest med belysningslegemernes farve, men også med lyspunkthøjde, armatur- og masteformer.

En ringvej om bykernen, forretningsgaderne og tilslutningsvej til en niveaufri hovedlandevej har hvidt lys fra et kugleformet armatur på master, der står med 40 m afstand. Lyspunkthøjden er 9 m, og den gennemsnitlige horizontale belysningsstyrke er 7–8 lux. På byens forbindelsesveje fra bykernen til beboelseskvartererne er lyset gult, lamperne sidder 9 m oppe og belysningsstyrken er 5–6 lux. Boligvejene er kendetegnet ved rød lysfarve og på disse master er lyspunkthøjden kun 3,75 m og belysningsstyrken 0,5 lux.

Som en yderligere understregning af de forskellige vejarter er masterne malet i lysfarven, således at de også om dagen, når belysningen ikke er i funktion, karakteriserer vejene. I Sennestadt mener man, at man ved disse forskellige lysfarver blandt andet kan vejlede den kørende trafik og tydeligt fortælle, om man for eksempel kører fra en mindre befærdet vej ud på en vej med større trafik.

Indenfor dansk vejbelysning er man ikke fremmed overfor de synspunkter, der har ført til den differentierede vejbelysning i Sennestadt, men gennemførelsen heraf med en hel by som forsøgsobjekt synes at være det første konsekvent gennemførte eksperiment i Europa af sin art. *BC-TT*

Kilde: Deutsche Bauzeitschrift, nr. 10 – 1959.

Gulvopvarmning med plasticrør

Brugen af polyetylen-rør i opvarmningssystemer med gulvvarme indebærer fordele som lav pris og enkelhed i installation. Da man imidlertid endnu ikke har fuld klarhed over indvirkningerne fra omstøbningen og fra tryk og varme i rørene, har plastic-rørene endnu kun nået en lille udbredelse til opvarmningsformål.

Det engelske firma Dormac. Ltd., der blandt andet fabrikerer glasfiberprodukter, har med held ladet udføre et gulvopvarmningsanlæg i sin fabrik i Lymington. Arbejdet med glasfibermaterialerne kræver en kon-

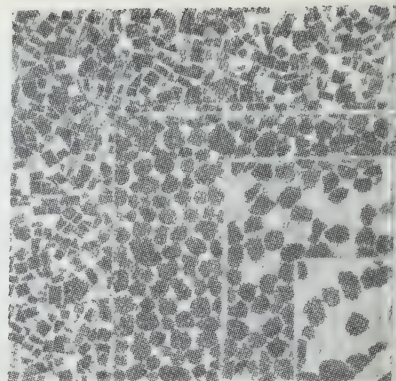
stant temperatur dag og nat, og nødvendiggør særlige forsigtighedsregler overfor stærk varme.

Fabriken har et gulvareal på ca. 300 m² og varmeanlægget er delt op i tre sektioner med hver sin rørslange i gulvet. Rørene er 1" sorte polyetylen-rør med en godstykkelse på 1/8", og den totale rørlængde er ca. 430 m. Betongulvet er 12 cm tykt. Der udlagdes først et lag på 6 cm, derpå blev rørene udlagt med 45 cm's afstand, hvorpå de resterende 6 cm beton blev støbt. Rørsamlinger er foretaget med specielle kobberfittings, og der er foretaget udsparinger i betonen ved samlingerne. Opvarmningen foregår med varmt vand fra et thermostatstyret oliefyr. **BC-TT**

Kilde: European Technical Digest (E. P. A.), dec. 1959.

Plastic og træ i nyt engelsk gulvmateriale

Blandt de nye ting, som plasticindustrien i England i den senere tid har bragt på markedet, er et nyt gulvmateriale, som er slidstærkt, meget varieret i udseendet og let at renholde. Materialet er skabt ved, at man har gennemsavet træstokke af forskelligt tværsnit. Nogle stokke formede som romber, andre som kvadrater eller parallellogrammer, andre igen cirkelrunde eller ovale, og endelig kan stokkene have helt uregelmæssige former.

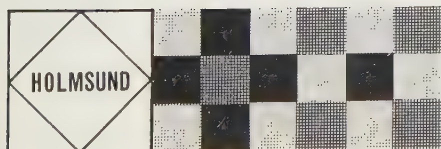
Eksempler på kombinationer af plastic og træ i forskellige tætheder

Stokkene afskæres i småstykker af samme tykkelse, som gulvmaterialet skal have, og årerne i træet vendes sådan, at sliddet foregår på endetræet – samme princip som i træbrolægning. Træstykkerne består af forskellige træsorter med mange farver og træstykkerne indstøbes i plasticplader, enten så tæt ved siden af hinanden, at plasticmassen, som udfylder rummene mellem de farvede træstykker, kun udgør 20–30 pct. af den samlede flade, eller spredt – eventuelt i åbent mønster – 30 pct. af overfladen. Der er gode variationsmuligheder i farvevalg og struktur, og materialet kan leveres i flisestørrelse og i helt store stykker. **BC-TT**

Kilde: The Master Builder, september 1959.

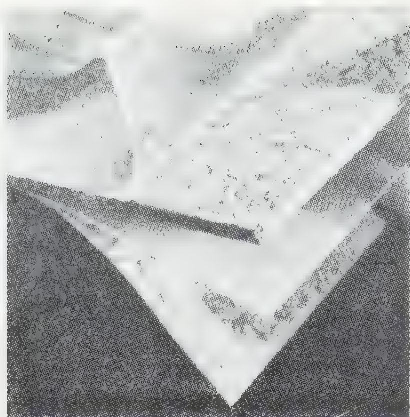
Hasseris rådhus, Hasseris pr. Aalborg. Arkitekter m.a.a. Torben Poulsen & Jacob Blegvad

De får størst glæde af HOLMSUND

- det danske vinylgulv

EVERS & CO. A/S · FREDERIKSBERG ALLE 18-20 · KBHVN. V · HI 2001

Armstrong korkfliser består af fire lag

Korkfliser med vinylslidlag og dampstandsende plasticfolie

De amerikanske Armstrong-fabriker fremstiller en kork-vinyl gulvflise, der på grund af det efter en særlig metode påsvejste slidlag af vinyl kan fabrikeres af store stykker kork. Indbygget i fliserne findes desuden et dampstandsende lag, også af vinyl, der skal hindre, at fliserne optager fugtighed fra underlaget. Fliserne leveres i forskellige farver i størrelsen 22,5 × 22,5 cm og fås også i mønstrede dessiner, der anbefales til vægbeklædning. De er ca. 3 mm tykke, og der opgives at den maksimale, hvilende belastning ikke bør overstige 9 kg/cm². Nedlagt på beton koster fliserne i U.S.A. omkring 90 kr./m² *BC-TT*

Skruer til samling af plader af aluminium og galvaniserede stålplader

Valget af de rigtige skruer er af afgørende betydning for at sikre varig samling mellem plader af aluminium og stålplader, når disse plader bruges i omgivelser hvor der er mulighed for korrosion, altså blot i almindelig atmosfærisk luft.

Et prøveinstitut i Italien, Istituto Sperimentale dei Metalli Leggeri, Milano, har afholdt en forsøgsrække med aluminiumsplader skruet sammen med varmgalvaniserede stålplader med forskellige typer skruer. Forsøgspladerne var opstillet i en industriegn, hvor luften indeholdt særlig mange korrosionsfremmende elementer, og skruerne, der var af forskellige dimensioner, med flade og runde hoveder, var af aluminium, anodiseret aluminium, rustfrit stål, cadmium-overtrukket stål, forchromet stål og galvaniseret messing.

Prøvens resultater viser, at skruer af aluminium og rustfrit stål er bedst egnede, men for eksempel forchromningen skallede af de forchromede stålskruer, og galvaniserede messingskruer blev så stærkt angrebet, at de gik i stykker i pladen, eller når de blev skruet ud.

Disse forsøg understreger vigtigheden af skruer af egnet materiale. Med udbredelsen af curtain-walls med metalplader på store ejendomme vil valg af forkerte skruer kunne afstedkomme katastrofale nedstyrtninger af dele af façadebeklædninger. *BC-TT*

Kilde: European Technical Digest (E. P. A.), nov. 1959.

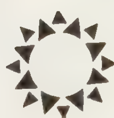
KONTOR-VINDUER

1 A/S BLADKOMPAGNIET
arkitekt M.A.A. K. V. Jensen Gaard
København

2 A/S FORSIKRINGSSELSKABET CODAN
arkitekt M.A.A. Ole Hagen
København

3 ANDELSBANKEN I ROSKILDE
F.D.B.s arkitektkontor
København

drøft dagslysproblemer med VELUX

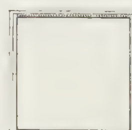
1

MÅL
1 : 100

Ventilationsjalousi foroven
Vippevindue forneden

2

Vippevindue m/ indbygget vinduesventil i overrammen

3

Drejevindue m/indbygget skydeventil i underrammen
Brystningsparti forneden

VELUX

Effektiv tæthed – rigelig belysning – frit udsyn – regulerbar afskærmning – trækfri ventilation – god isolation – bekvem betjening – minimal vedligeholdelse er krav, som må honoreres af et tidssvarende vindue.

V. KANN RASMUSSEN & CO – VELUX A/S . MASKINVEJ 4 . KØBENHAVN SØBORG . TLF. (01) 69 11 33

Arkitekterne Gehrdt Bornebusch, Max Brüel og Jørgen Selchau i samarbejde med havearkitekt Sven Hansen:
Perspektiv fra 1. præmieprojektet. Terrassehuse og etagehuse set fra vest.

Optakt til udstykningsspekulanternes endeligt?

De stupide udstykningsplaner har i dette århundrede lagt store og værdifulde byudviklingsområder øde. Pengespekulanter har uden anden tanke end muligheden for økonomisk vinding udparceleret væsentlige dele af Københavnsegnen.

De positive planlægningsbestræbelser er næsten overalt ofret på etagehusbebyggelserne. De få eksempler der findes på smukke kvarterer med lav bebyggelse kan næsten alle tilskrives et par boligselskabers interesse for byplanlægning som en naturlig forudsætning for anstændigt byggeri. Hørsholm kommunes konkurrence om planlægningen af et relativt stort område, hvoraf en væsentlig del skal anvendes til lav bebyggelse, kan blive en skelsættende begivenhed. Der ligger heri bl. a. en opfordring til alle kommuner i de større byers byudviklingsområder. Vær på vagt overfor de tilfældige udstykningsplaner.

De nye tendenser i udformningen af haveboligkvarterer viser en stigende interesse for de urbane træk. En tæt gruppering af bebyggelsen giver så god arealøkonomi, at man med rimelighed kan udlægge landskabeligt værdifulde områder til fælles brug. Man får indført kontrasten mellem det bymæssige og det landskabelige som en oplevelsesmulighed, der er ukendt i de foregående årtiers villaørkener.

Den tætte gruppering lykkes bedst med én-etages bebyggelse, disse års foretrukne énfamiliehustype.

Overalt i verden betragter man det som et selvfølgeligt krav til en plan af denne art, at vejnettet skal være differentieret, og kørende og gående trafik skal være separeret. De af dommerkomiteen i Hørsholmkonkurrencen foretrukne projekter bygger mere eller mindre på disse ideer.

2.-præmieprojektet er i flere henseender et af de mest vellykkede, selvom det ved første øjekast kan virke lidt stift. De to småsøer bør f. eks. inddrages i parken. De er dog det væsentligste bidrag til opfattelsen af det svagt kuperede terræns ekstremer. Til gengæld er terrænet udnyttet fint ved udformningen af kvarteret med individuel villabebyggelse, der iøvrigt har en karakterfuld gruppering af bebyggelsen.

I 1. præmieprojektet følger planen for de egentlige villakvarterer et temmelig ordinært udstykningsskema. Det er utvivlsomt udformningen af rækkehusbebyggelsen, der er dette projekts styrke. Også ved udformningen af forbindelsen mellem områdets parkbælte og de sydfor liggende grønne områder har 2. præmieforslaget været heldigere end 1. præmieprojektet.

Det projekt, der udnytter terrænets muligheder med størst sikkerhed, er et af dommerkomiteen fremhævet, men ikke præmieret projekt, nr. 13. Ikke mindst den lave punkthusbebyggelse vil kunne fremhæve terrænets ejendommeligheder. Husenes højde og karakteristiske udformning vil tillade den gamle beplantning at spille en afgørende rolle i sceneriet. Forslaget varierer i højere grad end de øvrige projekter de enkelte gruppers bebyggelseskarakter. Med hensyn til vejdifferentiering og trafikarternes adskillelse er projektet meget konsekvent.

Gårdhusideen, der navnlig ved anvendelse af vinkelhustypen, spiller så stor en rolle i disse års europæiske byplanlægning, er godt repræsenteret i Hørsholmkonkurrencen. Blandt de her viste projekter er det kun projekterne nr. 27 og 13, der antyder hvilke rige muligheder denne type indebærer. I projekt nr. 23 er typen ganske vist også anvendt, endda til overmål, men bebyggelsesplanen tvinger til en meget uheldig placering af et stort antal huse med vinkelåbninger mod nord–vest. Projekt nr. 18 tager intet hensyn til terrænet og er byplanteknisk temmelig naivt. Hvilke klassiske forbilleder kan dommerne have haft i tankerne.

S

Offentlig idé-konkurrence om en bebyggelsesplan i Hørsholm

Konkurrencen om en plan til en haveby mellem Hørsholm by, Usserød og Vallerød blev udskrevet i juli 1959. Bedømmelsen af de indkomne forslag afsluttedes i november. I dommerkomiteen sad som repræsentanter for Hørsholm kommune: Sven Jørgensen, Jeff A. Andersen, Ingrid Vissing, Helge Larsen, Vilh. Olsen og Hans Hartvig Skaarup, og som repræsentanter for D.A.L.: Kirsten Andersen, Jørgen Bo og E. Hartvig Rasmussen.

Dommerkomiteens betænkning:

Interessen for denne konkurrence har været meget stor. Godt 300 programmer var inden indleveringsfristens udløb afhentet fra D.A.L., og den omstændighed, at deltagerantallet trods dette ligger på det for en sådan konkurrence normale, kan sikkert kun skyldes, at opgaven har været overordentlig problemfyldt og vanskelig.

De 49 indkomne projekter er med få undtagelser af høj kvalitet og har som helhed belyst arealets forskellige bebyggelsesmuligheder på udmærket måde. Arealets landskabelige kvaliteter og kravet om at etablere et fælles grønt areal i nord/syd retning har sikkert været årsag til, at en meget stor del af deltagerne har bestræbt sig på at samle bebyggelsen mest mulig i tætte, sluttede enheder i form af gårdhuse, klyngehuse eller lignende, for der igennem at bevare så store dele af området som muligt som grønne fællesarealer. Mange af disse forslag indeholder smukke enkeltheder, men det er dommerkomiteens opfattelse, at en på forhånd altfor fastlagt bebyggelsesform ikke er berettiget i for stor udstrækning på netop dette sted.

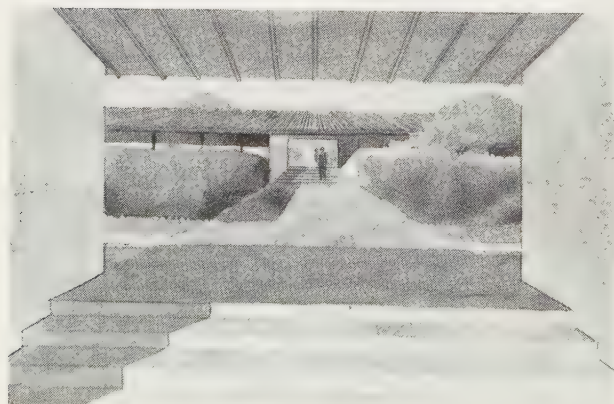
Et mindre antal forslag er karakteristiske ved et utal af forskelligartede bebyggelses- og udstykningsformer. Omend de bedste af disse er udført grundigt med en kvarteropdeling egnet til etapevis udbygning, mangler de en overbevisende helhedsvirkning.

En række projekter har arbejdet med nyanlæg af urealistiske veje og nedlægning af dele af de eksisterende veje. Dette forhold har dog kun i enkelte tilfælde været afgørende for udskydelse.

De projekter, der har forsøgt at fortsætte og afslutte de to bydeles særlige bebyggelseskarakter på en sådan måde, at det grønne midtareal får værdi ikke alene for områdets egne beboere men også som grønt fællesareal for Hørsholm og Rungsted, har i særlig grad samlet opmærksomheden om sig.

Arkitekterne Gehrdt Bornebusch, Max Brüel og Jørgen Selchau, i samarbejde med havearkitekt Sven Hansen:
Konkurrenceprojekt nr. 30, tildelt 1. præmie. Plan på modstående side, mål 1:8000

Sti ved terrassehusene

Dommerkomiteens bemærkninger:

Forslaget indeholder en klar overskuelig hoveddisposition, der med en overlegen sikkerhed afslutter de to bydeles bebyggelser imod den nord/syd gående grønning med mange boligmæssige kvaliteter. Etagehusbebyggelsen mod syd og de hermed sammenbyggede terrassehuse samt den mindre gruppe af klyngehuse i arealets midte bør især fremhæves. Villakvartererne mod øst og nord virker noget stive og skematiske i forhold til de rige variationer, der findes i de øvrige kvarterer. Den samlede udnyttelsesgrad er lav, selv i betragtning af at en nærmere beregning af etagehuskvarteret synes at vise, at der er ca. 100 lejligheder mere end angivet.

Forlængelsen af Valdemarsvej mod nord over Bolbrovej til Usserød er formentlig en rigtig disposition, selv om den måske vil medføre en del gennemgående trafik for kvartererne vest for banen.

Beplantningen langs de grønne fællesarealer og den livfuldhed, der præger hele projektet er måske lidt romantisk, men som helhed danner projektet et udmærket grundlag for videre bearbejdelse.

Perspektiv fra Bolbrovej. Plan på modstående side, mål 1:8000

Friarealet syd for højskolen, set mod nord

Kædehusbebyggelsen ved Alsvej. Klippede bøgehække kanter vendepladserne og småvejene

Arkitekterne M.A.A. Mogens Breyen, Mogens Fich og Hans Hegelund: *Konkurrenceprojekt nr. 31 tildelt 2. præmie.*

Dommerkomiteens bemærkninger:

Dispositionen er klar med en adskillelse mellem det bymæssige Hørsholm og det villamæssige Vallerød/Rungsted. Den udtrykker en sikker forståelse af de 2 eksisterende byenheders art. Den meget stringente rækkehusbebyggelse danner en naturlig afslutning af det købstadsprægede Hørsholm med de lige veje og den tættere bebyggelse. Fra det grønne område har man her en tydelig fornemmelse af adskillelsen mellem by og land – en disposition som indebærer storladne landskabelige virkninger. Det virker ligeledes overbevisende at fortsætte og afslutte den mere differentierede villaby Rungsted på den foreslåede måde med villaparceller. Dette område har ligeledes fået en smuk afslutning ud mod det grønne område ved sin beplantning og stien, der følger det kuperede terræn. I sit hovedanslag hæver forslaget sig på disse punkter over de øvrige projekter.

Vejanlægene i områdets sydligste del, der bl. a. har medført sløjfninger af væsentlige dele af eksisterende veje, er uheldige. Arealerne omkring det landskabelig meget smukke moseareal nord for „Bakkehave" bør holdes fri for bebyggelse, og vil derved være medvirkende til at sløre den konsekvente hovedidé i rækkehusbebyggelsen. På længere sigt vil det være forkert at bevare de jævne landskabeligt mindre attraktive områder mod nord fuldstændig fri for bebyggelse.

STADION
RIDESKOLE
KÆDEHUSE
BUTIK
STØRRE ENFAMILIEHUSE
ETAGEHUSE
GARAGER
ANTAL BOLIGER
KVARTERET V. HØJSK. STØRRE ENFAMILIE-HUSE
KÆDEHUSE VED ALSVEJ 380 110 41.800
ETAGEHUSE VED ALSVEJ 310 80 40.800
1030 107 800
ANGIVER ETAGEANTALLET.

Façade- og planudsnit, 1:400. Plan på modstående side, 1:8000

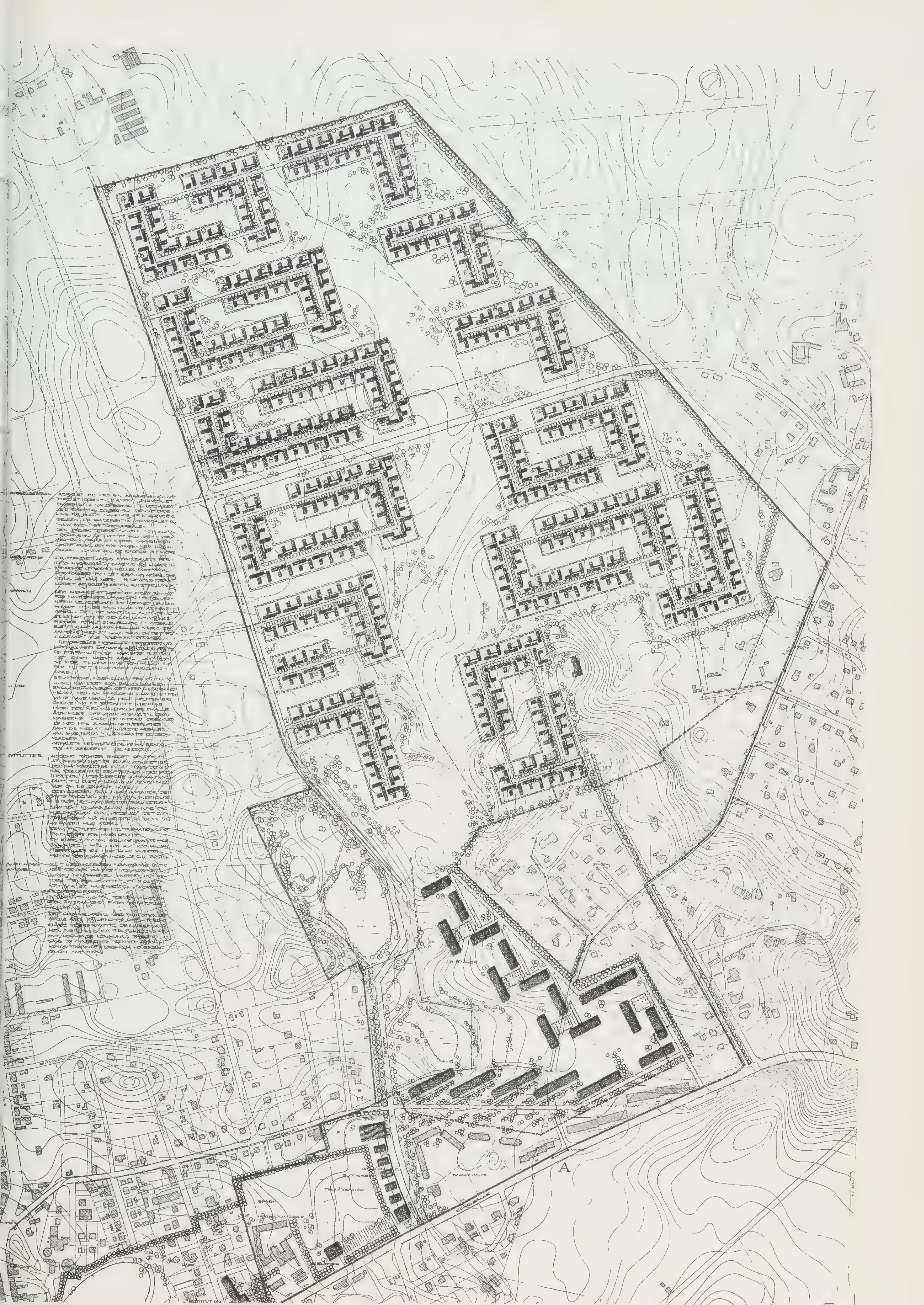

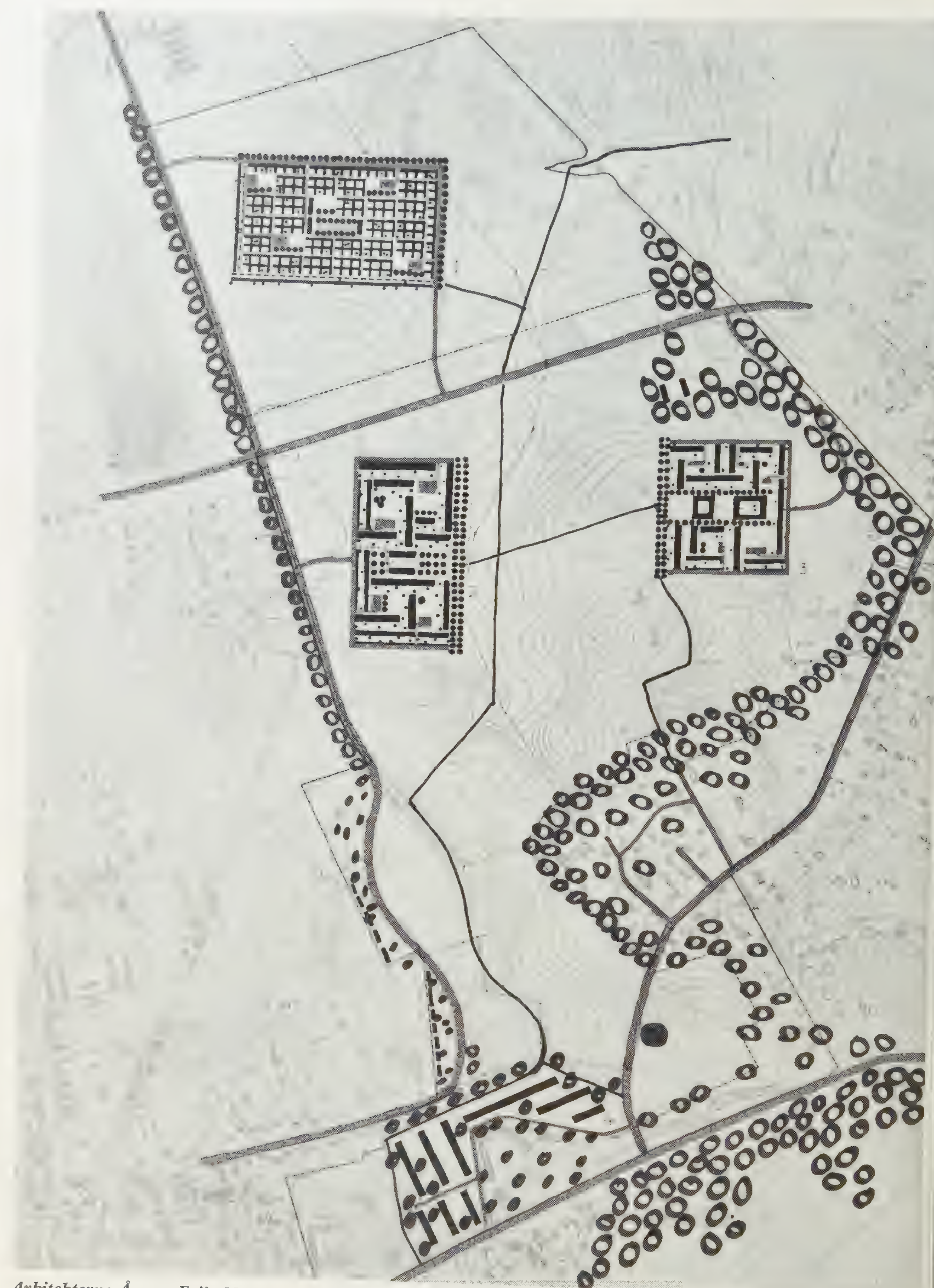
Perspektiv fra vej

Arkitekterne* M.A.A. *Gert Edstrand og Poul Erik Thyring: *Konkurrenceprojekt nr. 23 tildelt 3. præmie*

Dommerkomiteens bemærkninger:

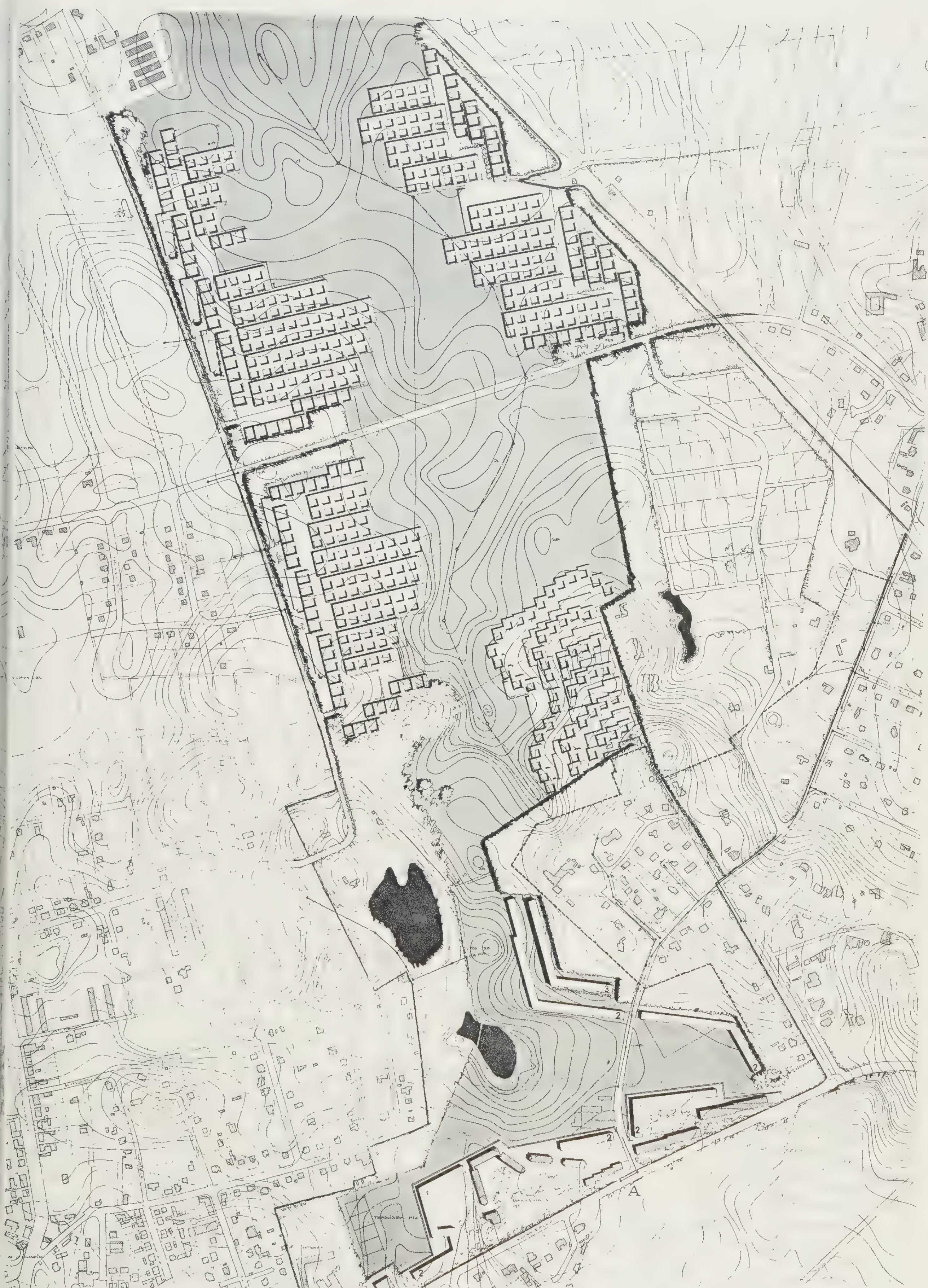
Den enkelte enhed er fint gennemarbejdet med sine beskyttede haver, der alle har tilknytning til fælles arealer, der afgrænses af smukke stendiger, men som helhed virker bebyggelsen noget stiv og uvarieret.

A

Arkitekterne Åse og Friis Mathiasen, M.A.A.: *Konkurrenceprojekt nr. 18, indkøbt. Plan, 1:8000*

Dommerkomiteens bemærkninger: Hovedideen er interessant og konsekvent gennemført, men er under de foreliggende omstændigheder ikke realistisk. De enkelte byenheder, der er smukt udformet, leder tanken hen på klassiske forbilleder.

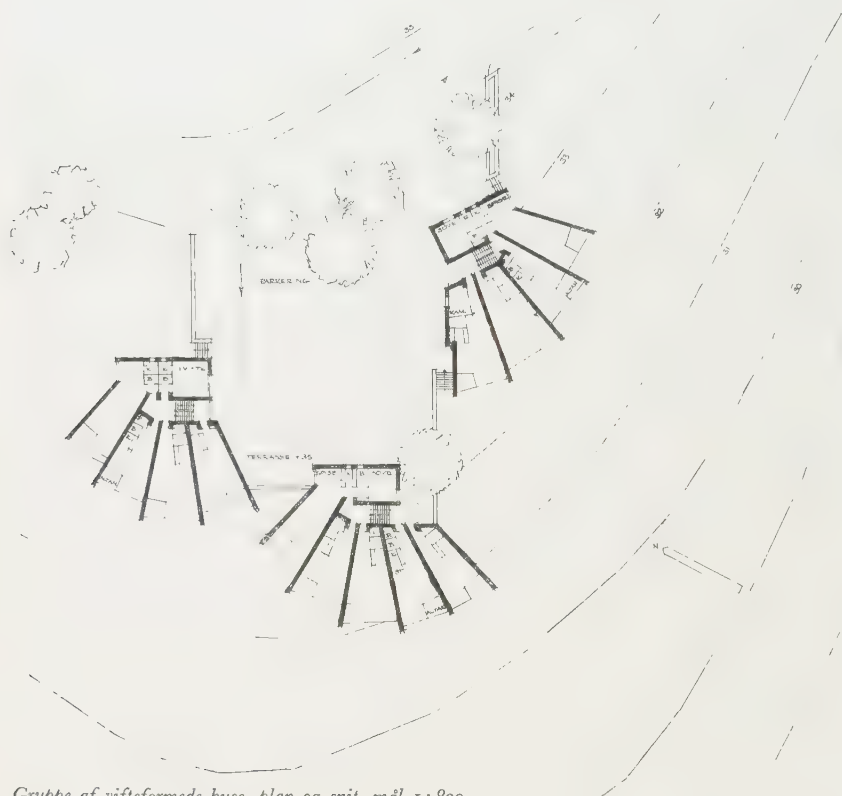
Arkitekterne* M.A.A. *Carl R. Frederiksen, medarb. Peder Borup: *Konkurrenceprojekt nr. 27, indkøbt. Plan 1 : 8000*

Dommerkom. bemærkn.: Projektet bør fremhæves på grund af sin smukt udformede gårdbebyggelse på området vest for Constantia, hvor terrænets fald udnyttes til en adskillelse mellem trafik- og friarealer og for etagehuskvarteret på det sydlige område.

Terrænsnit gennem parken og søerne med vestfaçader af vifteformede huse. Mål 1:5000

Gruppe af vifteformede huse, plan og snit, mål 1:800

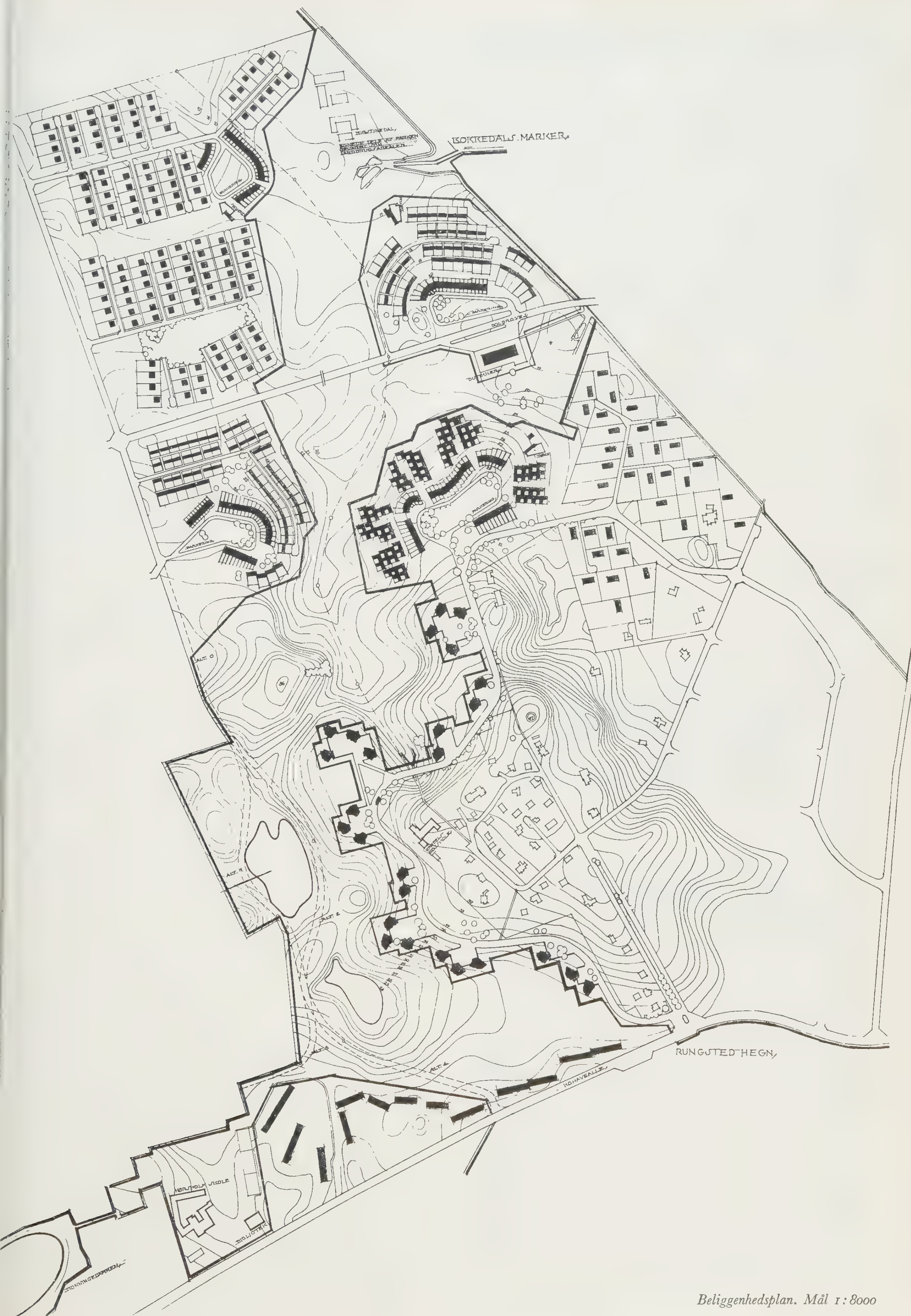
Dommerkomiteen har endvidere ønsket at fremhæve følgende projekt:

Arkitekterne* M.A.A. *Jean-Jacques Baruël og Paul Niepoort: *Projekt løbe nr. 13*
Forslaget fremhæves for visse artistiske kvaliteter.

Forfatternes beskrivelse:

Dette grænseområde mellem Hørsholm og Rungsted er projekteret således, at der er en klar adskillelse mellem de to byområder. Denne adskillelse er her planlagt som en park, der følger dalstrøget mellem de to byområder og forbinder *Rungsted Hegn* mod syd med *Kokkedals marker* mod nord, således at den eksisterende bebyggelses fejlplacering ved Kohavealle ophæves mest muligt.

Al foreslået bebyggelse er holdt på højdedragene i varierede grupper, så man altid kan orientere sig. Disse grupper er hver for sig knyttet til de to eksisterende byområders vejsystemer, således at biltrafik altså aldrig skærer parken. Fra de enkelte hjem har børn overalt adgang til skoler, legearealer, butiker, bibliotek, sportsplads, etc. gennem parken uden at skære biltrafik.

Beliggenhedsplan. Mål 1 : 8000

Bindesbøll og Bramsen

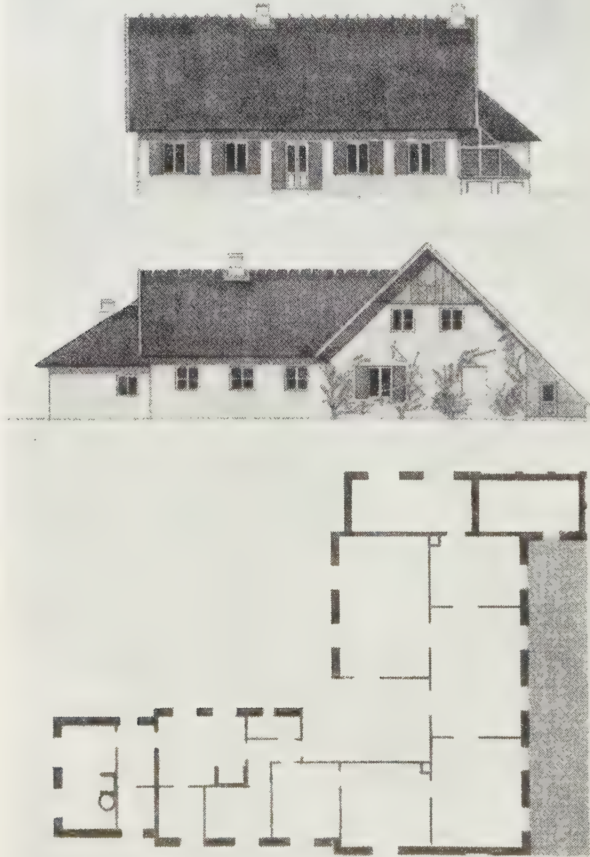
Henrik Bramsen: Gottlieb Bindesbøll. Høst og Søns forlag. København 1959. 174 sider, ill. Indb. pris 48.–.

Arkitekturhistorie skrives her i landet fortrinsvis af kunsthistorikere. Så længe der er tale om videnskabelige arbejder, kan der ikke rettes indvendinger herimod. Men så snart arbejderne også har et arkitekturkritisk sigte føler man ofte, at kunsthistorikeren savner en virkelig medleven med den kunst han vurderer. Det er jo ikke helt tilfældigt, at danske kunsthistorikere kun beskæftiger sig kritisk med ældre arkitektur. De rent historiske oplysninger kan fylde de lakuner, der måtte være i det kunstnerisk oplevede.

Det er straks vanskeligere at optræde sikkert og med autoritet, når det gælder vurderingen af samtidens bygningskunst. Men uden at forstå den og uden at sætte tidligere tiders arkitektur i relation hertil bliver kritisk arkitekturhistorie livløs og uden betydning for kunstens udøvere. Den bliver i dårlig forstand litterær, skrevet for læseheste.

En bog om Bindesbøll kunne være blevet til umådelig inspiration for netop disse års bygningskunst. Den kunne have været højaktuel.

Bindesbøll indledte den epoke vi endnu befinder os i. Han har mere end andre medvirket til dansk arkitekturs frigørelse. Han indførte det anonyme danske hus i arkitekternes bevidste motivverden. Hele den Klintske skole står i gæld til ham. Bindesbøll var en beskeden dansk Frank Lloyd Wright.

Sollie ved Flensborg. Udsnit af hovedtegning. En af bogens illustrationer

De af hans arbejder, der navnlig interesserer i denne forbindelse er enten sparsomt omtalt (Sollie ved Flensborg, Brocks landsted i Tårbæk, præsteboligerne, cottagebebyggelsen) eller slet ikke omtalt (Lægeforeningens boliger).

Når skuffelsen har lagt sig, må man imidlertid indrømme, at man nødig vil undvære Henrik Bramsens bog. Og det er jo også nok lidt urimeligt at bebrejde ham, at han har skrevet bogen efter sit eget hoved og ikke efter anmelderens – der er et ganske almindeligt arkitekthoved.

Bogen rummer et væld af oplysninger om personen Bindesbøll. En hel del af disse oplysninger kan være af betydning for forståelsen af Bindesbølls bygninger og navnlig af hans forudsætninger for at blive banebryder for en ny tid. Og så tager man gerne de andre oplysninger med i købet.

Der er jo det ved nogle kunsthistorikere, at de nænner ikke at rydde alt for kraftigt ud i det med umådeligt besvær indsamlede stof. Det er nok også denne omstændighed, der har gjort afsnittet om Thorvaldsens museum så voluminøst. Tålmodighed kræver det af læseren at komme igennem citatjunglen. Men man bør holde ud, for der er særdeles rammende ting imellem, der skærper ens appetit på at genopfriske bekendtskabet med bygningen, der dog stadig er det væsentligste i den sag.

Henrik Bramsens stil er ikke fængslende, men den er irriterende på en positiv måde. Den får læseren til at fortsætte til den bitre ende. De subjektive vurderinger giver teksten kolorit. Og så skylder man endelig Bramsen og andre kunsthistorikere at indrømme, at uden deres energiske indsats ville vi leve i illusionen om vor egen tids originalitet.

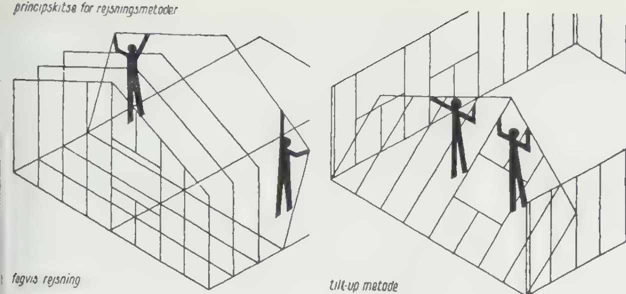
Og til aller sidst et suk. Hvorfor skal kunsthistoriske bøger altid være skæmmede af et utal af fodnoter? Der er da også noget, der hedder bogkunst. *s*

Bedre byggeskik i sommerland

Træ i sommerhuse, TRÆ 7, Træbranchens Oplysningsråd, København. 1960. 24 sider A 5, ill. kr. 4,00. Manuskript: Civilingeniørerne Jørgen Bryrup og Marius Johansen med bidrag af arkitekterne M.A.A. *Preben Ankerstjerne, Johannes Brixen. Konstruktionsdetaljer er gennemset af arkitekt* M.A.A. *Emanuel Hansen. Redaktion, tilrettelægning og tegninger: Arkitekter* M.A.A. *Preben Ankerstjerne og Johannes Brixen.*

I den nye vejbestyrelseslov har de amtskommunale myndigheder fået øgede muligheder for at forhindre randbebyggelse ved landevejene. I ordet randbebyggelse ligger – med delvis rette og kun lidt urette – efterhånden også en karakterisering af bebyggelsens art og udseende, en forsigtig vurdering af uheldige egenskaber og konflikter med det omgivende landskab.

Men en ny og langt alvorligere randbebyggelse truer sammen med den motoriserede ekspansion. Vore ky-

sters randbebyggelse er i fuld gang, sommerhusene æder den ene meter efter den anden af de $4^1/_2$ million meter, der efter sigende skal udgøre Danmarks kystlinie. Man må håbe, at frednings- og byplanfolk snarligen får hånd i hanke med randbebyggelsen – men hvad med selve sommerhusene? Thi det båder jo kun halvt, at områderne fastlægges og begrænses, når ingen eller kun få begrænsninger gælder for husene, deres konstruktion og udseende.

Nu ønsker vel kun få, at sommerlandet belemres med rigoristiske bygningsreglementer og façadecensur, men at en lidt bedre byggeskik er påkrævet, især for de mindre sommerhuse, er vist indiskutabelt.

Bedre sommerhuse af træ

Til den konstruktive forbedrings fremme har Træbranchens Oplysningsråd netop udsendt *Træ i sommerhuse*, TRÆ 7, i et bestselleroplag på 21.000 eksemplarer. Som grundlag for emnets behandling har man valgt et lille, traditionelt træsommerhus, hvis opbygning gennemgås fra fundament til tagbelægning med forskellige variationsmuligheder i detailløsningerne. En i det hele klar opdeling af pjécen med en gruppeinddeling i versalier øverst på hver side gør, sammen med sidernes disposition med tekstspalte og illustrationsspalte, gennemlæsningen let, trods tyngden i teksten, der virker lidt mere kompakt end i de øvrige Træ-pjécer. Illustrationerne er klare i letforståelig tegneteknik.

I TRÆ 7 slås atter et slag for simple træsamlinger, og for nødvendigheden af også at isolere sommerhuset, som i stigende grad bruges til ophold uden for sommermånederne. Pjécen bringer måske ikke store nyheder til torvs, men det er rart at se de fornuftige og gode løsninger på en række enkeltproblemer i sammenhæng. TRÆ 7 henvender sig til alle byggefolk, hvis de da ellers har noget med små træhuse at skaffe, måske mest til elever ved den byggetekniske undervisning, men også til den ikke helt uerfarne selvbygger, der vil kunne lære et og andet.

Beherskelsen af de konstruktive enkeltheder er jo ikke helt uden sammenhæng med mulighederne for et også med hensyn til udseende godt resultat. Træbranchens Oplysningsråd stiller da også en pjéce i udsigt med eksempler på gode sommerhuse. Måtte flere arkitekter dyrke sommerhuset – dem selv vel kun til ringe økonomisk fordel, men sommerlandets fremtid til en hel del gavn. *Sven*

Boligloven

Børge Høilund: Boligloven. Boligbyggeriets tilrettelæggelse og finansiering. 332 sider. Kr. 22,75. Schultz 1960.

Boligbyggeriet er samfundsøkonomiens Prügelknabe. Trods ønsket om stabile forhold for dette område og trods en fra alle sider anerkendt samfundsinteresse i at billiggøre boligproduktionen bruger man stadig boligbyggeriet som økonomisk regulator. Den for nylig gennemførte discontoforhøjelse vil bl. a. virke som en bremse på boligbyggeriets omfang og samtidig fordyre huslejerne til skade for den boligpolitiske udvikling.

Hver gang boligloven er blevet revideret har man set hen til gennemførelse af sådanne bestemmelser, som ville kunne holde boligbyggeriet udenfor de store konjunktursvingninger. Boligloven er imidlertid kun et redskab, og den boligpolitiske udvikling er helt afhængig af, hvordan dette redskab anvendes.

Ikke desto mindre er et nøje kendskab til boligloven en nødvendig forudsætning for at kunne få det bedst mulige ud af den givne boligpolitiske situation, og med den nu foreliggende udgave af loven redigeret og kommenteret af Børge Høilund er det blevet lettere at opnå den fornødne viden.

Bogen er opdelt i to hovedafsnit. Det ene omfatter bl. a. en redegørelse for alle de forskellige finansieringsformer og -muligheder, der idag findes for boligbyggeri. Herunder beskrives optagelse af lån i kredit- og hypotekforeninger, sparekasser og boligfinansieringsinstitutter. Endvidere omtales den økonomiske tilrettelæggelse af et byggeforetagende med eller uden statsstøtte. Der gengives eksempler på finansieringsplaner og driftsbudgetter. Det andet hovedafsnit er en egentlig lovkommentar på grundlag af boliglovens tekst i form af noter til de enkelte paragraffer.

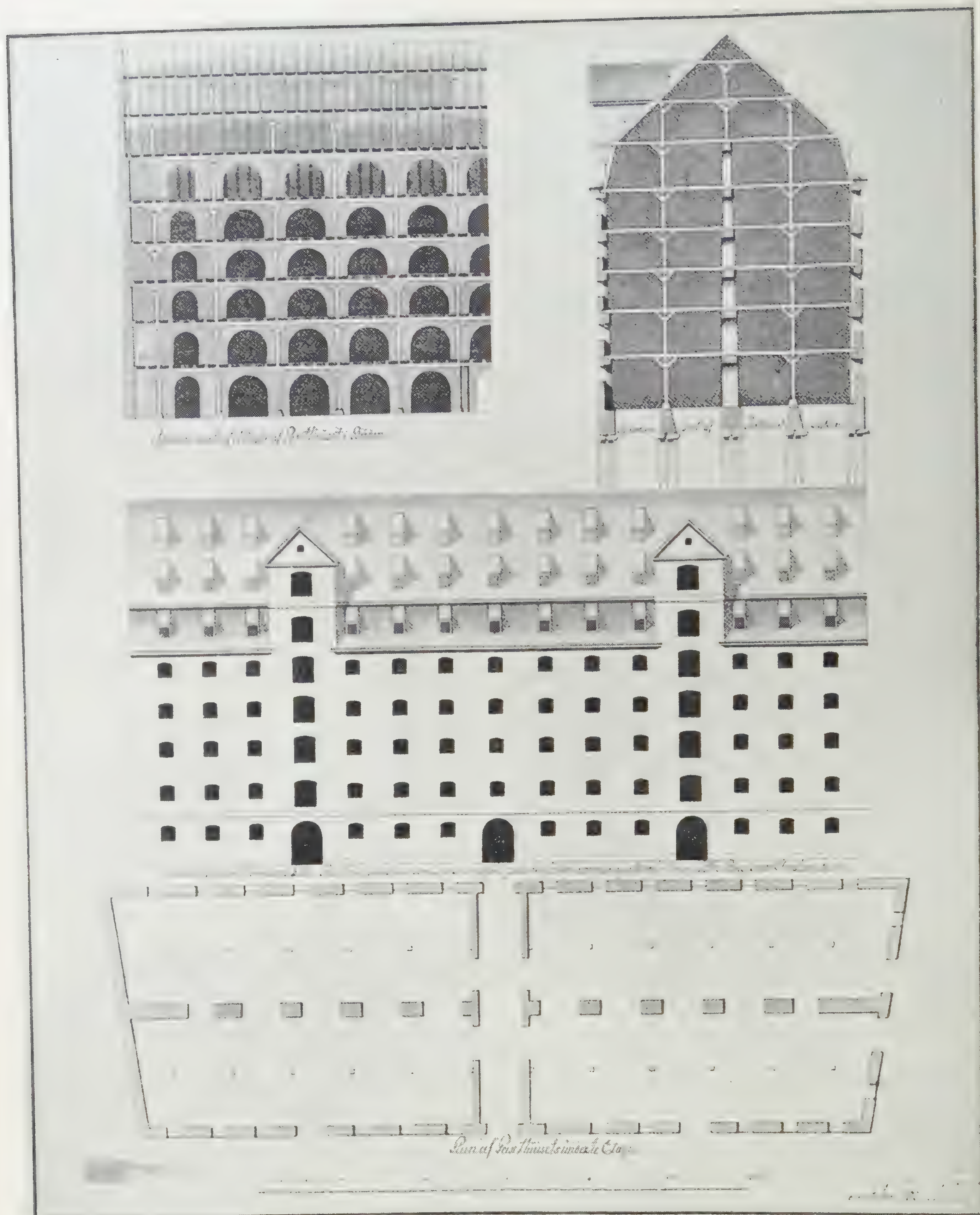
Bogen er en nyttig opslagsbog for alle, der har med boligbyggeri at gøre og hermed bl. a. arkitekter.

Succes uden jag

Erik Olaf-Hansen: Succes uden jag. Samlerens Forlag, København 1959. 159 sider, pris 14,50 kr. hft.

Den amerikanske patentlitteratur om vejen til succes vil sikkert skræmme mange fra at gå i lag med en bog som denne. Og det er en skam, for det er en klog og god bog. Erik Olaf-Hansen anser sine læsere for begavede mennesker, der ikke hopper på hjemmestrikkede anvisninger på genveje til succes.

Olaf-Hansen beskriver de karakteristiske egenskaber hos folk i lederstillinger. Han gør det bl. a. ved at citere, hvad en række folk i chefstillinger har sagt og skrevet om deres vej til toppen. Herfra udvikler han de følgende kapitler om alle de mange farer, der lurer på at knække succesmanden: mavesår, nervesammenbrud, hjertedød og meget mere. Han opstiller ikke noget skræmmebillede, men giver – uden hævet pegefinger – en række gode råd. Mange genkender man fra dagspressens hyppige skriverier om dette emne, men det er Olaf-Hansens fortjeneste, at han har sorteret dette stof, motiveret det og serveret det for os i en overbevisende form. *p.*

Kirkerup's tegning af pakhuset i Strandgade. Tegningen har følgende tekst: Opstalt af Canael Compagniets store Pak Huus saaeledes som samme er opført paae den forhen værende og afbrænte Gryn Mølles Plads paae Christianshaun. Den 10 April 1782. A. Kirkerup.

Branden i pakhuset i Strandgade på Christianshavn var meget voldsom og udgjorde en stor fare for de omliggende huse B. MELCHIOR

Pakhuset på Christianshavn

Den 28. januar 1960 nedbrændte Kirkerups pakhus i Strandgade. Det er sjældent, vi i nutiden har så alvorlige brande; selv med det store mandskab og hele det moderne tekniske materiel, vort brandvæsen råder over, var det vanskeligt at bekæmpe ilden.

Man fornemmer den gru og rædsel, man gennem århundrederne har følt over for de store brande, hvor hele bydele blev ødelagt.

Man har, med god ret selvfølgelig, beklaget den mængde papirservietter og tobak, der ved den lejlighed gik op i luer, men ingen har, så vidt mig bekendt, beklaget, at der samtidig forsvandt et af de smukkeste pakhuse i den række, der præger Christianshavns havnefront, et monument i dansk arkitekturhistorie.

Pakhuset er opført i 1781 af Kirkerup på den tidligere grynmølles plads. I et værk om gamle danske arkitekturtegninger, som professor Elling og jeg til efteråret udgiver hos Gyldendal, er tegningen gengivet. Originalen findes i Kunstakademiets arkiv. Tegningen, som er i format 58 × 46 cm, gengives på modstående side.

Huset er karakteristisk ved det dominerende langsgående, meget svære hovedskillerum, der føres helt op i kippen i Mansard-taget. Dette hovedskillerum er forsynet med store buer, og som ruinerne nu fremtræder, dominerer disse buer stærkt, og minder om en romersk aquaduct. Medens huset eksisterede, kunne man ikke se dem udefra og på grund af de opmagasinerede varer heller ikke indefra.

Huset er så særpræget og interessant i sin type, at det burde genopføres uændret. Medens det ville virke unaturligt og pasticheagtigt at genopføre f. ex. Christian VII's Palæ efter en brand, er det store pakhus en så forenklet arkitekturform, en tidløs arkitektur, det Richards kalder „the functional tradition", at det ville virke ganske rimeligt at genopføre huset i den gamle skikkelse. Der øves ikke vold på nogen funktion, og det store murstenshus er med sine forenklede former ikke væsensforskelligt fra de murstenshuse, vi bygger idag.

Jeg opfordrer til, at der gøres et arbejde for at gennemføre denne tanke. **Kay Fisker**

Danske Arkitekters Landsforbund

Årsmøde i Århus

I forbindelse med det årlige repræsentantskabsmøde har bestyrelsen vedtaget at lade afholde et årsmøde for landsforbundets medlemmer. Årsmødet må ses som et led i bestyrelsens bestræbelser for at udbygge kontakten mellem forbundets ledelse og medlemskredsen. På dette møde vil man bl. a. sætte de problemer, der står på repræsentantskabets dagsorden, under debat. Århus vil blive rammen om det første årsmøde, som er fastsat til lørdag den 12. og søndag den 13. marts 1960. Det foreløbige program ser således ud:

Lørdag kl. 10 åbnes årsmødet. D.A.L.s formand, Flemming Grut indleder en debat om forbundets opgaver. Kl. 13,00 er der frokost, og kl. 14,30 starter en rundtur i busser til nyt byggeri i Århus og nærmeste omegn. Kl. 17,00 er der reception i forbindelse med åbningen af udstillingen Danske Skoler. Kl. 20,00 aftenfest med souper og underholdning. I frokost, rundtur, reception og aftenfest vil medlemmernes ægtefæller kunne deltage. Søndag kl. 10,00 fortsætter repræsentantskabets årsmøde.

Bestyrelsen henleder hermed medlemmernes opmærksomhed på årsmødet, således at man allerede nu kan reservere dagen for et besøg i Århus. Endeligt program vil senere fremkomme.

Den nordiske konkurrence om stadshus i Nyköping

Til samtlige registrerede deltagere i denne konkurrence er den 13. februar fremsendt de inden spørgefristens udløb indkomne spørgsmål samt dommerkomiteens besvarelse af disse. Enkelte deltagere i Danmark har ikke ladet sig registrere og til orientering for sådanne ligger spørgsmål og svar til gennemsyn i konkurrenceudvalgets sekretariat, Bredgade 66.

Konkurrenceudvalget

Indlæg

Kom ned på jorden

Fra én af vore sprogbegavede læsere har vi modtaget et hjertesuk, som vi gerne viderebringer:

Må undertegnede member of The Federation of Danish Architects på den franske, den italienske, kinesiske, portugisiske samt brasilianske og mange andre nationers vegne tillade mig at protestere mod at vores foreningsnavn – *Danske Arkitekters Landsforbund* (med rødt) – på det til interne medlemsmeddelelser anvendte brevpapir kun står oversat til angelsaksisk.

Såfremt denne protest ikke øjeblikkelig medfører at foreningsnavnet på herefter fremkommende interne meddelelser på brevpapirets hoved er oversat til samtlige ovennævnte sprog – incl. mange andre – vil jeg foreslå, at vi i de breve vi sender til hinanden er folkelige nok til at betjene os af det danske modersmål.

Så kan vi måske osse slippe for at blive inviteret til Reception og senere til Souper, når vi nu skal til Århus, når det faktisk i al enkelhed drejer sig om en modtagelse og en hyggelig – det håber man da – spisning mellem venner. Man tror gud hjælpe mig sommetider det er grosserersocietetet man er blevet medlem af. Sku' vi ikke prøve at mødes som bramfri arkitekter nede på jorden igen?

Jørgen Havning

Noter

Nordisk konkurrence om universitet i Stockholm

Kungl. Byggnadsstyrelsen i Stockholm har udskrevet én af de største nordiske konkurrencer, der endnu har været afholdt, med en samlet præmiesum på 100.000 svenske kroner.

Gennem konkurrencen søger man at fremskaffe ideer, som efter en videre bearbejdning kan lægges til grund for universitetets udbygning ved Frescati på Norra Djurgården. I programmet peges på det hensigtsmæssige i, at arkitekterne søger samarbejde med tekniske og økonomiske eksperter i den udstrækning, de anser det for fornødent. Baggrunden for konkurrencen er, at Stockholms Högskola fra og med 1. juli 1960 skal omdannes til et universitet, som bliver helt statsligt. Forud for konkurrencen er udført et omfattende udredningsarbejde, som førte til, at man af de alternative muligheder, enten at bygge universitetet i Stockholms centrale del eller i byens udkant, valgte den sidste mulighed, som iøvrigt indebar, at man kunne udnytte nogle af de institutioner, som allerede findes i Frescati området.

En sådan nordisk konkurrence har betydning langt udover fremskaffelsen af de aktuelle idéprojekter. Der skabes ved dette nordiske samarbejde en udveksling af ideer, som på langt sigt også kan blive til nytte for f. eks. danske planer om udbygning af eksisterende og anlæg af nye højere læreanstalter. Man må derfor håbe, at der vil melde sig mange deltagere fra Danmark.

Programmet kan fås ved henvendelse til D.A.L., Bredgade 66. De til programmet hørende bilag kan fås samme sted, men kun mod et depositum på 190 kroner. Forslag skal være indleveret senest 1. oktober 1960.

I bedømmelseskomiteen sidder blandt andre professorerne Paul Hedqvist, Stockholm og Kay Fisker, København.

Byer og bygninger

Den 22. februar indledte professor Steen Eiler Rasmussen en forelæsningsrække med titlen *Byer og bygninger*. Forelæsningerne fortsætter i marts og ind i april og afholdes på de angivne dage i Kunstakademiets festsal kl. 20.

7. 3.: Savannah; koloni, filantropi og strategi.
9. 3.: Edinburgh, en klassisk by.
14. 3.: Moderne romantik.
16. 3.: Mexico City.
21. 3.: Planlagte regeringsbyer, Versailles og Washington.
23. 3.: Tyrkiets nye hovedstad.
28. 3.: Le Corbusier og Latin-Amerika.
4. 4.: Brasilien og Brasilia.
6. 4.: Byerne sprænges.

Hver forelæsning har et afsluttet emne, men samtidig danner de en sammenhængende række.

Med beklagelse

I Arkitekten nr. 4 – ved offentliggørelsen af konkurrencen om en verdensudstilling – er det ene forfatternavn ved projektet side 56 faldet ud. Projektet er udført af arkitekterne Mogens Clausen og Hans Henrik Olrik.

Docent Aagaard

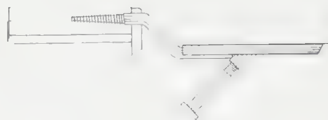
Fredag den 29. januar afgik tidligere docent ved Kunstakademiet, Carl Vilhelm Aagaard, ved døden, 82 år gammel.

Et par generationer af arkitekter husker docent Aagaard som en livfuld fortolker af projektionstegningens mysterier.

I 1911 begyndte kunstmaler Aagaard sin lærergerning ved akademiet som undervisningsassistent hos docent Blom. I 1924 efterfulgte han ham som docent i fagene perspektiv og projektionstegning. Både ved og udenfor kunstakademiet indgik docent Aagaards lærebog „Perspektivlæren i praktisk Anvendelse" – som han udgav i 1926 – i undervisningen.

I 1940 måtte docent C. V. Aagaard tage sin afsked fra kunstakademiet på grund af sygdom, og levede siden tilbagetrukken med et skrøbeligt helbred. Han var mærket af børnelammelse fra sit syvende år.

I forbindelse med docent Aagaards afgang i 1940 skrev Jean Deleuran en artikel i „Arkitekten" nr. 37 samme år.

A-H konsol, type 1

Konsol til fritliggende vinduesplader

Anbringelse af den gængse type vinduesplader, der går ind i en fals i underkarmstykket og delvis understøttes af murværket byder normalt ikke særlige vanskeligheder. Hvor der ønskes en vinduesplade fri af vindue og murfals, kan fastgørelse af konsoller derimod i mange tilfælde vanskeliggøres, idet anbringelse af bolte i de øverste skifter i en brøstningsmur kan være noget problematisk.

Et svensk firma, Axel Hallgren, Åmål, har søgt at imødekomme ønskerne om en sikker fastgørelse af fritliggende vinduesplader med den patentanmeldte A-H konsol. Standard konsollen, type 1, fastskrues i underkarmen og har et justerbart støtteben, der hviler ned på brøstningens bagmur, der må være affaset 45°. Ved indstilling af støttebenet sikres at vinduespladen ligger vandret. Foruden standardtypen, fremstilles der fire andre modeller, beregnet til formål, hvor vinduets karmtræ er glat med den indvendige murflade. Disse typer findes til ydervægge af både mursten og træ.

Indenfor hver type findes forskellige størrelser med varierende fremspring. Type 1 kan således fås i 8 størrelser fra 100–260 mm, og støtteskruer findes i længder fra 40–130 mm.

BC-TT

Vinduesplader af gummi

Det er ikke blot de mange plasticgrupper, der trænger ind på områder, hvor metal, træ eller sten hidtil har hersket suverænt. Også gummi anvendes med fordel til vidt forskellige formål.

Nu fremstilles der også vinduesplader af gummi, og de er billige oven i købet. Gummivinduespladerne har desuden den fordel, at de ikke kræver vedligeholdelsesarbejde. De tåler vand og tager ingen skade af, at vinduespudseren træder på dem med sine ikke altid helt rene såler. Det er let at skære ud i dem ved hjørner og at føre eventuelle rør igennem, og de leveres i farver efter ønske.

Vinduesplader af gummi fremstilles blandt andet af The R.C.A. Rubber Company, Ohio, U.S.A.

BC-TT

Kilde: Journal of Housing. Oktober 1959.

Træpolering med ståluldsbælter

Man har længe brugt ståluld og anerkendt det som et værdifuldt hjælpemiddel til polering af træ, men når ståluld har skullet bruges, har man dog måttet anvende håndkraft, og det har naturligvis været en ulempe, såsnart det drejede sig om større arbejder.

Men nu kan de fordele, der er ved at polere med ståluld kombineres med de fordele en hurtiggående slibemaskine har, idet der fabrikeres en udmærket finmasket ståluld fastgjort til sejldugsbaner.

Disse ståluldsbaner fås til alle standardslibemaskiner, og kan bruges ved hastigheder fra 5–11 m/sek.

Når træoverfladen er grundet med polyester får den, efter tørring, en indledende slibning med smergel (kornstørrelse 240), og så opnår man en strålende overflade ved at bruge ståluldbaner monterede på slibemaskine. Det tager kun fra ½ til 3 minutter at polere en kvadratmeter træ.

Arbejdsresultaterne kan forøges væsentligt ved at kombinere den indledende afpudsning (med smergel) med finpudsningen (med ståluld) gennem en dobbeltslibemaskine, så hele arbejdsprocessen kan gøres færdig i en arbejdsgang. En dør kan poleres helt færdig på ca. et minut. Ønsker man en spejlblank glans, efterpoleres med filt.

Ståluldsbælterne fabrikeres af Ernst Haiss K.G., Haslach, Tyskland. *BC-TT*

Kilde: European Technical Digest, October 1959.

Indholdsfortegnelse for artikler på annoncesiderne

Arkitekten 3/1960

Arkitekten 4/1960

Meddelelser fra

DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Adresseforandringer

Andersen, Poul Erik Hvam, *bolig* fra Asavænget 33, Randers til Jens Juelsvej 34, 4, Odense.

Bang, Jorgen, *tegnestue* fra Fruevej 2, Nykøbing M. til Nygade 4, Nykøbing M. Tlf. Nykøbing 1120.

Tegnestue i Centrum

hertil velegnede, særprægede lokaler i fredet ejendom mellem Købmagergade og strøget — nemlig:
47 m² stort forretningslokale med eksclusivt interiør bl. a. peis og naturtræspaneler, velegnet for kontor, administration, udstilling o. lign. Lejemålet includerer 3-værelses lys og venlig lejlighed med køkken og toilet – alt er gammelt, men meget velholdt og sidst nyistandsat i 1958. Prisforlangendet er kr. 20.000,00, ved mindre udbetaling – rimelig husleje. Alle nærmere oplysninger, aftaler om besigtigelse etc. ved henvendelse til: Statseksamineret ejendomsmægler *Wittrup Willumsen*, Amager Boulevard 133, S. Telf. Asta *787, hverdage åben mellem 8,30 – 18,00.

STILLING TILBYDES

Arkitekt, der selvstændigt kan forestå projektering af bl. a. større forretningsbyggeri, søges snarest til tegnestue i vestjysk købstad, (evt. kompagniskab). Billet mrk. 985 til *Arkitekten*, Nyhavn 43, K.

Bygningskonstruktør søges til tegnestue. Interessante byggeopgaver. Løn efter overenskomst mellem Finansministeriet og Teknisk Landsforbund. *Stadsarkitekten i Aalborg*, Rådhuset, tlf. 2 88 00.

Arkitekt søges til interessant og selvstændigt arbejde på tegnestue i Ordrup. God løn og varig beskæftigelse kan påregnes. Lørdage fri. Henvendelse til *Mogens Black-Petersen*, arkitekt M.A.A., Solbakkevej 56, Gentofte, telefon Or. 1632.

Arkitekter. Vi er seks og behøver yderligere 2 medhjælpere. Vi arbejder med fabriker, skoler, alderdomshjem og boligbebyggelse. En del af arbejderne skal udføres som elementbyggeri. Arking AB, arkitekt- og ingeniörkontor, Nygatan 35, telf. 14500, Örnsköldsvik, (Backhopparestan) Sverige. Henvendelse til *Gunnar Johannesen*, arkitekt M.A.A.

To yngre arkitekter med kendskab til udstillings- og typografisk arbejde søges omgående til projektering af vor nye 2000 m² store byggeudstilling i Gyldenløvesgade. Gage efter kvalifikationer. Henv. Minerva 7373. *Byggecentrum, Udstillingschefen.*

Førstemand. Velkvalificeret, selvstændig arbejdende arkitekt søges snarest til skitsering og projektering af interessante opgaver. Skriftlig henvendelse med referencer til *Mogens Klinge*, arkitekt M.A.A., Aaboulevarden 70, Aarhus.

Århus kommune søger en arkitekt til byplanafdelingen. Interessante opgaver. En yngre arkitekt med afgang fra kunstakademiet og med nogen kendskab til byplanarbejde foretrækkes. Ansøgninger med fyldige oplysninger bedes sendt til *Stadsarkitektens kontor*, rådhuset, Århus.

Til min tegnestue søger jeg 2 medarbejdere, der må være fuldt uddannede arkitekter, på ca. 30 år til at hjælpe mig med projektering af dels forretningsejendomme indeholdende banklokaler, butikker, kontorer m.v. dels beboelsesejendomme, villaer og fabrikker. Reflektanterne må være højt kvalificerede og kunne gennemarbejde de foreliggende opgaver fra skitseprojekt til det fuldt udarbejdede projekt. Det ses tillige gerne, at vedkommende kan føre de nødvendige forhandlinger med myndighederne, håndværkere og leverandører, og på en rolig måde forstår at lede bygge- og andre møder i tilknytning til byggesagerne. Der kan regnes med en langvarig ansættelse. Lørdag lukket. Gageringen vil være fuldt tilfredsstillende. Arkitekt *K. Almer Nielsen*, M.A.A. Kollegievej 5, Charlottenlund, telf. Ordrup 3806.

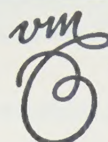
Architects with some experience required by Basil Spence & Partners for work in their Edinburgh Office on varied and interesting projects including Universities etc. Applicants should be able to speak English and should apply in writing giving details of experience and salary required to: Mr. *J. Varming*, Skovvej 35, Gentofte. Passage expenses met.

Tegnestueservice for arkitekter. *H. Nannestad*, arkitekt M.A.A. Telefon Farum 506.

DUPLIKERING
Byggebeskrivelser, referater og renskrivning af statiske beregninger. Duplikeringsbureauet **Dania**, Minerva 428.

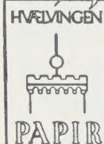

Malerfirmaet
PETERSEN & ANDERSEN
GRUNDLAGT 1896 · INDEHAVER SVEN-ERIK RUFF
H. C. ØRSTEDSVEJ 22 B · CENTRAL 2365
KØBENHAVN V

Aktieselskabet
V. M. BROCKHUUS *
Bygnings- og inventarsnedkeri
57, Gl. Køgelandevej . Tlf. C. 11.012

J. Chr. Petersen's Papirhandel A/S *

TELF. C. 243

Specialitet:
TEGNEARTIKLER

Se HFB side 750, 751, 752, 753 og 754

Zinktryk og Lystryk
*Byen 7457 - Byen 3514
ATELIER ALFA
Lyskopieringsanstalt
Frederiksborggade 1

STEEN NIELSEN
MALERMESTER

TELEFON EVA 4955
Vesterbrogade 15

*
LAURIDS JENSEN & Co's Fabrik **C. 2410**
LÆRKEVEJ 17 . KØBENHAVN NV
5 LEDNINGER
FABRIKEN GRUNDLAGT 1919
INDEHAVER FABRIKANT LAURIDS JENSEN
Vi udfører: Metal- og smedearbejde
Trukne metalprofiler
Markiser
Montering af fødevarebutiker

Se HFB side 56 og 57

BRDR. CARNERA
GRUNDL. 1902
Mosaik
Terrazzo
Cementvarer
Granitogulve
KONTOR:
Ndr. Fasanvej 99 . Goth. 8007
FABRIK:
Kastanie allé 14 . Damsø 4265

HANS KONDRUP
TØMRERMESTER
MASKINSNEDKERI
Vangedevej 44, Gentofte 7110 & 7109

MALERFIRMAET

AXEL SEEHUSEN
Central 3670

Lars Jørgensens Enke
v/ H. M. Jensen Brydegaard
BYGNINGS-, INVENTAR- OG MASKINSNEDKERI
Wesselsgade 20 . København N . Telf. Central 4647

MUNCH-CHRISTENSEN & CO.
HARSDORFFSVEJ 8
TELEFONER: CENTR. 3314
OG VESTER 3314

*
FRODE OLSEN & CO. A/S
Maskinsnedkeri . Bygnings- og inventararbejde
ØRESUNDSVEJ 144 . TELEFON: CENTRAL 592

GOTH. 9212
GOTH. 2441
HOVERBY
Malerfirma

ALLEGADE 23

L. A. LARSEN & SØN
Blikkenslager og aut. gas- & vandmester
LØNGANGSTRÆDE 21
Telefon Byen 6946
anbefaler sig med alt til faget henhørende

BYGNINGSSNEDKERNES A/S
Hillerødgade 30 – København N
•
Maskinsnedkeri og Listefabrik
Alt Bygningsarbejde udføres — Telefon 14769 . 11234

Peter Johansen
Tømrermester

Runebergs Allé 22
Tlf. Søborg 145 - 1729

Om de små boliger

Ved Frederiksberg kommunalbestyrelses budgetdebat torsdag den 28. januar 1960 udtalte formanden for Teknisk udvalg og De kommunale Værker, disponent Chr. Lauritz-Jensen blandt andet følgende:

Jeg skal på ny udtale min betænkelighed ved, at der fortsat bygges lejligheder af for lille størrelse.....
Formanden for Akademisk Arkitektforening, arkitekt Philip Arctander har i tidsskriftet *Arkitekten* anført, at boligbyggeriets standard skal være forud for tiden, for ikke i løbet af alt for kort tid at blive forældet.

I 1901 var der på Frederiksberg 31,8 pct. boliger på 2 værelser og derunder, medens det tilsvarende tal for Københavns kommune var 54,1 pct. Dette forhold med ca. 1/3 små boliger på Frederiksberg og godt halvdelen i København af den samlede boligmasse har holdt sig lige til 1955, og man kunne synes, at det nu var rigtigt at formindske antallet af de små boliger, men i stedet er der sket det, at tallet for de små boliger i såvel København som på Frederiksberg er blevet stærkt forøget i de senere år. ....

Såfremt man ville bygge boliger til familier med børn, vil der samtidig blive mulighed for at stille de 2-værelses lejligheder – der nu bebos af familier med børn – til rådighed for de enlige. Boligmassen skal udvides *på midten*, og den samlede boligmasses standard vil derved blive forbedret.

Bycentre og skyskrabere

Professor Vinding Kruse, der flere gange har beskæftiget sig med højhusbyggeriets problemer, har i Politikens kronik den 22. 2. 60 peget på det uheldige i, at placere højhusbebyggelser i de centrale bydele. Han henviser til tysk byplanlægning, der i de bedste tilfælde har taget afstand fra intensiv bebyggelse i de gamle bycentre. Kritikken af de hjemlige forhold munder ud i et angreb på den mangelfulde organisation af de danske planlægningsbestræbelser. Han skriver blandt andet:

For tiden sker bebyggelsen i ret vidt omfang planløst i Nordsjælland; boligbebyggelsen ved Furesøen, fabriksanlægs uheldige placering, skyskrabere og andre større kompleksbebyggelser ved søerne og havet osv. Den nuværende naturfredningslov og byplan- og byudviklingslov har efter erfaringerne vist sig for svage. De snævre kommunal-egoistiske interesser og de store kapitalkonsortiers indflydelse har efter erfaringerne vist sig for stærke. Og det nævnte sidste tillæg til naturfredningsloven magter ved selve sit kompetenceområde slet ikke denne store og sammensatte opgave i den kommende tid: bebyggelsernes placering i meget store områder efter vide, rationelle retningslinjer.

Det tiltrænges en stærkere lov, der samler byplan-, byudviklings- og naturfredningslovene og tager alle de store landsudviklingsproblemer – om veje, baner, vandafledning, bebyggelsers placering og størrelse, fredning, skabelse af ny natur o. l. op til samlet rationel behandling.

Bianco Lunos Bogtrykkeri A-S, Kbhvn.